

EINDELOOS

TIJDSCHRIFT VAN DE STUDIERICHTING GESCHIEDENIS AAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

HONGERWINTER

Heerlijk! Het nieuwe semester is begonnen. Vol goede moed wandelen de studenten de faculteit binnen, vast van plan deze keer wel werk van de studie te gaan maken. De goede voornemens van de jaarwisseling zijn nog niet geheel weggezakt en er hangt een sfeer van werklust in de uniforme gangen van het P.C. Hoofthuis.

Voedsel is echter niet voorhanden in het gebouw. Het faculteitsbestuur en de SMAA hebben hun conflict nog altijd niet opgelost en de studenten zijn er de dupe van.

Gelukkig staat onze universiteit niet in een weiland in de Watergraafsmeer, bikken kunnen we wel ergens in de buurt. Nuttig uw broodje of salade onder het genot van de nieuwe *Eindeloos*, zo makkelijk mee te nemen, licht verteerbaar en toch helemaal de moeite waard.

Met dank aan de gulle giften van Wicher Velema, Marjolijn 't Hart en Jaap Talsma ligt 'ie er weer: het lijfblad van de gepassioneerde geschiedvorser in de dop. Met artikelen over William Morris, de Duitslandreis van Kleio, een bezoekje aan Peter Hoppenbrouwers en een j' accuse aan het adres van het Nederlandse kind.

Hierbij wil ik ook van de gelegenheid gebruik maken Tuur Verdonck te bedanken voor zijn inzet de afgelopen jaren. Na zich een periode als hoofdredacteur en daarna als lid van de redactie voor *Eindeloos* te hebben ingezet vindt hij het tijd voor wat nieuws. De redactie van *Eindeloos* wenst hem veel succes toe.

Errik Buursink
Hoofdredacteur

Wilt U *Eindeloos* steunen? Dat kan! Giften zijn welkom op ABN-AMRO rekening 560080492 t.n.v. Tuur Verdonck te Goes o.v.v. "Eindeloos"

Bij voorbaat dank!

IRAAXSE FILM WERPT LICHT OP OORLOG

DOOR DOUTSJE LETTINGA - Tien jaar geleden was het al een hot issue, en nu staan de kranten opnieuw bol van de kwestie Irak. Voor de tweede keer staat Saddam Hussein tegenover Bush, zij het in een jongere versie dan voorheen, en opnieuw wordt de publieke opinie overwoekerd door schreeuwende beelden van CNN en BBC. Was het voorheen de inval op Koeweit, ditmaal luidt het credo: "The search for weapons of mass destruction". Zijn dit de werkelijke motieven van de Verenigde Staten voor een eventuele oorlog tegen Irak, of spelen er andere belangen?

In een lezing voor de UNISCA op 25 september vorig jaar besprak professor politicologie Paul Aerts het conflict in het Midden-Oosten en stelde zichzelf de vraag waarom de Verenigde Staten zo vastbesloten zijn om Irak te aanvallen. Want ook al gebruikt Bush elf september in zijn toespraken om steun te vinden voor een aanval, tot op heden zijn er geen bewijzen boven tafel gekomen dat er daadwerkelijk een direct verband bestaat tussen Al-Qa'ida en Irak. Daarbij komt ook dat de wapeninspecties bitter weinig hebben opgeleverd en heeft Saddam Hussein de omringende landen, noch Amerika, nog niet rechtstreeks bedreigd.

Oorlog als opoffering

Toch lijkt het erop dat een oorlog niet te vermijden is en staan de troepen van zowel de Verenigde Staten als Groot-Brittannië al klaar. Opnieuw zullen er onschuldige slachtoffers onder de burgerbevolking vallen, die sinds de opgelegde handelsembargo's al dagelijks kampen met voedseltekorten en onvoldoende medische hulp. Dat twee opeenvolgende leiders van het VN-programma in Irak ontslag namen, Hans von Sponneck en Denis Halliday, omdat zij niet langer verantwoordelijk wilden zijn voor

wat zij genocidale sanctiepolitiek noemen, doet tot nadenken stemmen.

In CinemaDiscutabel, een maandelijks filmdebat in studentenbioscoop Kriterion, werd zondag 26 januari de vraag gesteld in hoeverre de bevolking van Irak een eventuele oorlog als een laatste opoffering kan zien om Saddams vierentwintigjarige tirannie te beëindigen en daarmee het handelsembargo te op te kunnen heffen. Of wordt het slechts als Westers imperialisme beschouwd.

Waar ligt de VS?

Eén van de films die vertoond werd, *Voices of the Street*, liet Irakezen in Irak aan het woord. Hoewel in acht moet worden genomen dat zij niet vrijuit konden spreken, verwoordde een Irakees een gedachte die wellicht door verschillende van zijn landgenoten wordt gedeeld. Hij vroeg zich af hoe ver de Verenigde Staten van zijn eigen land aflagen, en wat de Amerikanen in zijn land te zoeken hadden.

Het woordje olie viel natuurlijk in de discussie die na de films volgde, maar dat mocht niet als belangrijkste reden voor een aanval op Irak gezien worden. Het panel bestond uit twee voorstanders van de oorlog, Generaal-Majoor van Vuren en Mariwan Kanie, een gevluchte Koerd, en twee tegenstanders, dokter

Lieten (UvA) en Harry van Bommel van de SP. Letterlijk en figuurlijk zat professor Paul Aarts in het midden, de discussieleider van die middag.

Majoor van Vuren beet de spits af door een lijstje van de door Irak overschreden VN-bepalingen voor te lezen, en zag daar voldoende redenen in om Saddam Hussein van zijn troon te stoten. Op een vraag uit het publiek dat er dan heel wat meer ongehorige landen zijn, antwoordde hij schoolmeesterig dat als er vijf misdadigers zijn en er daar één van wordt gepakt, dat een goede start is.

Anti-Amerikaanse stem

Dokter Lieten kwam daarna met veel argumenten tegen een oorlog, waarvan de belangrijkste was dat Irak geen zodanige bedreiging vormt voor zijn omgeving dat er duizenden burgers het slachtoffer moeten worden voor een machtsspelletje van de Verenigde Staten. Hij pleitte dan ook voor een anti-Amerikaanse stem in de politiek, een oproep waaraan meteen als vanzelfsprekend gehoor werd gegeven door Harry van Bommel. Hoewel hij, gelijk zijn medediscussianten, veel begrip kon opbrengen voor de inhumane omstandigheden waaronder het Iraakse volk leeft tijdens het regime van Saddam, staat bij hem voorop dat de VN-sancties de grootste doorn in het oog zijn. Daarom staat zijn partij in de kamer

voor slimmere sancties en een verbod op wapenexporten, die elke partijdigheid voor Amerika kunnen opheffen.

Een Iraakees uit de zaal sprong hem bij door meer opties te geven om Iraakse volk te helpen, zonder meteen een oorlog te hoeven beginnen. Hieronder vielen bijvoorbeeld het serieus nemen van de oppositie buiten Irak, en het steunen van deze binnen Irak, het economisch en politiek buitensluiten van het huidige regime, het opstellen van een internationaal tribunaal voor oorlogsmisdadigers, en het aanstellen van inspecteurs van mensenrechten in Irak. Hoewel Mariwan Kanie zich hierin kon vinden, meende hij toch allereerst dat Saddam moet worden

hoge mate van democratie wordt nagestreefd. Hij verweerde zich tegen de gedachte van een dame uit de zaal dat hij alleen een oorlog wil om een onafhankelijk Koerdistan te kunnen vestigen, door dat te vergelijken met een onafhankelijkheidsstrijd van Friesland zonder vooruitzicht op een goed lopende zelfstandige staat.

Kant kiezen

Naarmate het einde van de discussie naderde, ontstond er hoe langer hoe meer een duidelijke scheiding tussen voor- en tegenstanders van een oorlog en liepen de emoties in de zaal hoog op. Toen er naar de persoonlijke mening van professor Paul Aarts werd gevraagd, en deze bij zijn tussenpositie bleef, werd hij dan ook door Harry van Bommel gemaand een zijde te kiezen. "Met een vooruitzicht op een steeds dichterbij komende oorlog en een discussie als deze achter de rug, zou niemand de zaal mogen verlaten zonder een duidelijk standpunt in te hebben genomen."

Het zal de Verenigde Staten om het even zijn, want wie volgens Bush niet duidelijk vóór is, heeft zich al tegen hen gekeerd. In een democratie als de onze heeft het volk reeds gesproken over welke partijen zij als bewindvoerders zien; het is dan ook aan de nieuwe coalitie om een duidelijk standpunt in te nemen. Met alle gevolgen

verwijderd, en dat zelfs een oorlog daarvoor geoorloofd is, ook al zal die veel van zijn landgenoten de das om doen. Daarna kan er aan een federale staatsstructuur worden gebouwd, waarin een

KLEIO-ACTIVITEITENLADDER

7-9 februari: Brugge-weekend.

Kleio brengt drie dagen door in het Middeleeuwse stadje Brugge: er zal veel 'geproefd' worden van de Vlaamse cultuur.

13 februari: Gala

Samen met Los Guiris en Helios organiseert Kleio het Valentijns gala in de Akhnaton (Nieuwezijds kolk). Naast een dj treedt er ook een live-band op. Toegang 7,50 p.p / 15 p.duo (incl. welkom drankje). De voorverkoop start deze week in het PCHuis, op de borrel in de P96 worden ook kaartjes verkocht.

18 februari: Lasergamen

De traditie wordt voortgezet! Kleio gaat weer lasergamen bij Intersphere. Daarna is er aansluitend borrel. Opgeven kan via kleio_uva@yahoo.com.

26 februari: Excursie

Kleio organiseert i.s.m. het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden een exclusieve rondleiding door de tentoonstelling 'Bronnen van inspiratie uit het Oude Syrië'. Leden betalen 7,50, niet-leden 8,50. Opgeven kan via kleio_uva@yahoo.com

4 maart: Kleio-feest

Eindelijk weer een feestje!!! Schrijf het alvast op in je agenda.

eind maart: Triviantcompetitie

Eind maart gaat de Kleio-triviantcompetitie weer van start. Aanmelden kan tot 1 maart via triviant2003@hotmail.com. Vermeld daarbij de naam van het koppel en de naam, leeftijd en het e-mailadres van de leden van het koppel.

Een sneeuwballengevecht leidt tot een schietpartij, een jochie krijgt een kogel door zijn hoofd en overlijdt. Hoe is het godverdomme mogelijk? Welke opgefokte klootzak vuurt zijn wapen nu af op spelende kinderen? Er zijn van die dingen waarbij woorden gewoonweg geen enkel nut meer hebben. Ik heb dan altijd de neiging met uitgestrekte armen, open mond en verdwaasde blik in de ogen midden op straat te gaan staan. De rest van Nederland geeft de voorkeur aan een stille tocht. Voor de Rotterdamse sneeuwbalgooier werden er zelfs twee georganiseerd.

Op zich is een stille tocht een mooi gebaar. Ik heb zelf één keer met zo'n tocht meegelopen. Samen met een kleine honderdduizend anderen liep ik van de Korte Hengelsestraat naar het Volkspark om een punt te zetten achter de nasleep van de vuurwerkkramp. Het was een soort collectieve verwerkingsactie. Iedereen heeft natuurlijk recht om zijn verdriet op die manier kenbaar te maken of achter zich te laten, maar als ik onder goedkeurend toezicht van tientallen zoemende camera's mediageile provinciale burgervaders voor elke in de fik gestoken kat of overreden boomkikker een krans zie leggen kan ik een vermoeide zucht niet onderdrukken. Heel de gemeenschap hangt druipend van het oogvocht en het snot bij elkaar over de schouders. Kijk toch om je heen: de ratio heeft onze natie verlaten!

Als eerzaam burger wordt je verwacht om met je hart te stemmen, iedereen doet wat het gevoel hem of haar ingeeft. Niet denken maar doen! Een Arabische inburgeraar deelde me laatst mee dat hij het constante gejamk een typisch Nederlandse eigenschap vond. Op dat soort momenten denk ik met weemoed terug aan de tijden dat Nederlanders zich met grof geweld en zonder een traan te laten tot hegemoniale macht opwerkten. Toen we nog geen last hadden van internationaal terrorisme, maar wij juist schrik aan joegen. Toen we Arabieren nog uitlachten vanwege hun "wyverighe kledingh". Tegenwoordig regeren verdriet, angst en woede. Woede over een sneeuwbal op de glimmend gepoetste Golf GTI. Zo veel emotie en toch zo'n gebrek aan gevoel

VAN RÖMER EN THÜRINGER

Kleio bezoekt het Rijnland

DOOR TUUR VERDONCK - Wat maakt een studiereis tot een geslaagde reis? Er zou – naast goed weer – voorzien moeten zijn in een informatief, uitdagend programma en in een reistrace dat zowel ontspanning als leerzaamheid biedt. Ook moet de groep reizigers enthousiast zijn, mag het comfort van de accommodaties de sfeer niet bederven, en moet er ruimte ingeroosterd zijn om facultatief dingen te ondernemen. De Kleio-reis van afgelopen december naar Trier, Bonn en Keulen had het allemaal. Allemaal, behalve het weer, maar daar behoort men niet over te klagen.

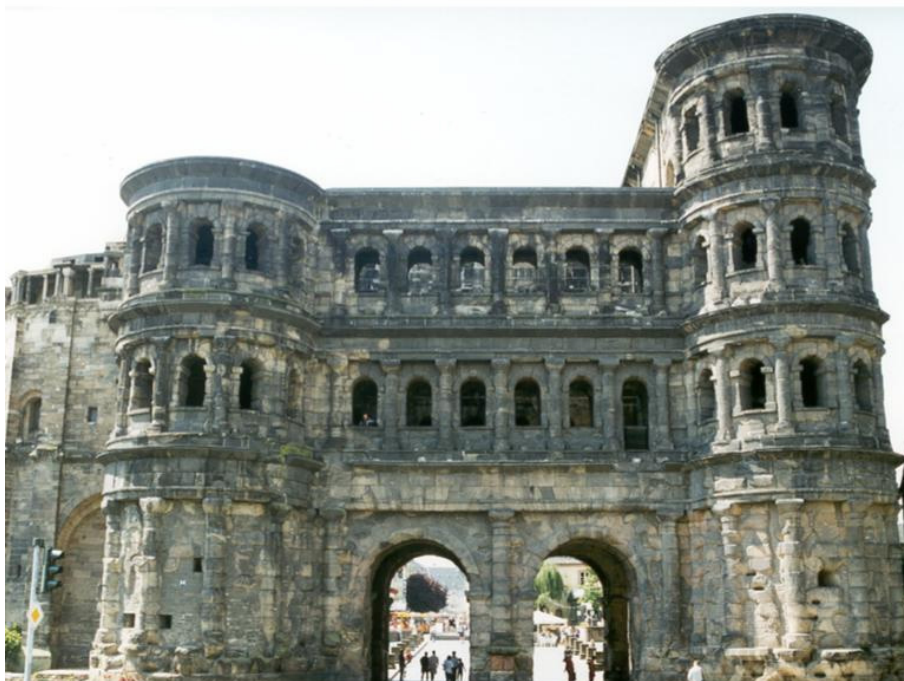
Meereizend docent Van Rossum vervolmaakte op dinsdag 17 december eindelijk zijn educatie tot classicus: voor het eerst in zijn leven zette hij voet in *Augusta Treverorum*. Trier, in de vierde eeuw na Christus hoofdstad van het West-Romeinse Rijk, was de eerste aanlegplaats van de Kleio-reis. Na per trein via Brussel en Luxemburg te Trier te zijn aangekomen werd het contingent Amsterdammers aldaar oog in oog gesteld met de overblijfselen van de glorie van Trier. De eerste ochtend stond in het teken van een bezoek aan het Rheinisches Landesmuseum, 's middags werden de Thermen, het Amfitheater, de Porta Nigra en de overblijfselen van het paleis van keizer Constantijn bezocht. Dr. Van Rossum leidde de groep rond en verschaftte uitleg.

Het bezoek aan Trier stond grotendeels in het teken van de Klassieke Oudheid. De visite aan het Karl Marx-huis bracht ook de Nieuwste Geschiedenis onder de aandacht. Helaas bleek het huis van de grote socialistische voorman een lege dop: naast zeldzame uitgaven van Marx' geschriften bood het huis de bezoekers slechts tegen de wanden bevestigde panelen, waarop door middel van tekst en fotomateriaal Marx' leven werd behandeld.

Haus der Geschichte

Deze anti-climax van het verblijf in Trier werd echter ruimschoots gecompenseerd door de treinreis naar Keulen, die de reizigers de schitterende herfstpracht toonde van de Duitse Eiffel.

Lees verder op de volgende pagina

OPLOSSINGEN VOOR EEN MAATSCHAPPELIJK PROBLEEM

DOOR ERRIK BUURSINK EN GERBEN SEGBOER – *Ze zijn het icoon van deze tijd, de ongekroonde koningen van onze maatschappij. Maar bovenal de nagel aan onze doodskist. Krijsend, zeurend, jankend en sarrend banen zij zich een weg door hun getergde omgeving. Altijd groeiend, altijd met de blik op de toekomst. Hiermee drukken zij ons met onze neuzen op het feit, dat wij al lang geleden tot de ont-nuchterende conclusie kwamen dat de toekomst weinig meer is dan een groeiende bierbuik en een te-rugwijkende haargrens. "Our lives are strewn with the cowpats of the Devil's own satanic herd."*

Welke geestesgestoorde maniak kwam met de uitspraak: "kinderen zijn onze toekomst?" Kinderen zullen onze ondergang betekenen. Wie de irritante gnoompjes beziet die de openbare ruimte, door simpelweg aanwezig te zijn, ontsieren kan onmogelijk vertrouwen hebben in de kwaliteit van Gods scheppende kracht. De door dit schuim der aarde veroorzaakte overlast loopt uiteen van door poepluiers verstopte afvalcontainers tot met foutief gespelde teksten bekladde muren. Het openbaar vervoer is door hun toedoen verworden tot een voorportaal van de hel. Hortend en stotend door constant misbruik van de noodrem zoeken de trams en metro's hun weg naar de met kinderen overbevolkte buitenwijken. Eigenlijk veroorzaken kinderen overal waar ze komen overlast. Onze aura's lopen ernstige deuken op door hun gestaar met open mond en grote, vragende ogen. Zitten er etensresten in ons vlasbaardje? Doorzien zij onze angst met een leeftijdsgebonden zesde zintuig? Getergd denken wij aan de uitspraak dat kinderen kleine volwassenen zijn. Als een volwassene ons echter zo zou aanstaren, hadden wij reeds lang een vuist in zijn gezicht geplant.

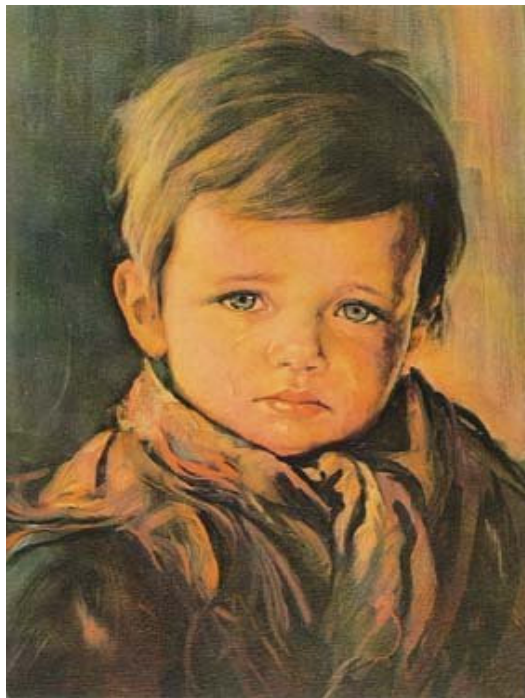
As van het Kwaad

En waarom wordt ons dit genoeg eigenlijk misgund? Waarom mogen wij niet een paar didactisch verantwoorde tikken uitdelen? Nooit eerder in de menselijke geschiedenis namen kinderen zo'n bijzondere plek in binnen de samenleving. De mores van deze tijd schrijft voor dat het onschuldige kind beschermd moet worden tegen alle krachten die het karakter negatief kunnen beïnvloeden. Maar, beste ouders, wat als een kutkind wordt geboren, zal niet als moeder Theresa sterven. Vooral in deze stad, waar opportunisme en egocentrisme overheersen, lijken de karaktertrekken van kinderen bij voorbaat genetisch bepaald. Van de opvoeding valt meestal verder weinig

goeds te verwachten. Je hoeft maar door de grachtengordel te lopen om te beseffen dat de aldaar wonende ouders niet in staat zijn om een kind te begeleiden. In de westelijke tuinsteden is het niet veel beter. De grauweheid van het dagelijkse leven aldaar wordt aanzienlijk verergerd door her en der opgestelde groepjes kwaadwillende en slecht opgevoede, hangjongeren.

Gedreven door het verlangen naar het

van dit probleem te verwachten. Daarom werpen wij, die zonder zonde zijn, de eerste steen. Hoe winnen we de openbare ruimte terug en maken we de straten weer veilig en leefbaar? Aangezien het kind als biologisch gegeven voorlopig noodzakelijk blijft om het voortbestaan van de soort te waarborgen, behoort een sterfhuisconstructie niet tot de mogelijkheden. Laten wij ons daarom beperken tot pragmatische oplossingen.

Overbodige jeugd

Allereerst dienen we de confrontatie met het kind tot een minimum te beperken. Er staan ons daartoe een aantal middelen ter beschikking, zoals de invoering van een restrictief openbaar vervoersbeleid. Het schoolgaande kind mag niet langer deel uitmaken van het dagelijkse forensenverkeer, maar zal naar Amerikaans voorbeeld met afgehuurde bussen naar school gebracht worden. Niet alleen het gebruik van openbaar vervoer, maar ook het gebruik van de openbare ruimte moet aan banden gelegd worden. De stad en het kind zijn in voortdurende tegenspraak met elkaar, een verregaande scheiding is in beider voordeel. Wij stellen dan ook een verplichte segregatie op basis van leeftijd voor. De vinex-locaties lijken ons bij uitstek geschikt om als reservoir te dienen voor de stedenbouwkundig onverantwoorde menssoort die het kind is. Op langere termijn valt te denken aan genetische manipulatie als middel tot veredeling van de soort, waardoor de jeugd als leerperiode overbodig wordt. Aldus zal de mens door middel van In Vitro Fertilisatie als volwassene ter wereld komen.

Er moeten nog veel bakens verzet worden ter realisatie van de planmatige reconstructie van de samenleving. Een draagvlak moet worden gecreëerd, vooroordelen moeten worden overwonnen en politici overtuigd. De weg naar verlossing is lang en hard, maar gegarandeerd de moeite meer dan waard.

Sterfhuisconstructie

Van de ouders van de etters hoeven we geen structurele bijdragen tot oplossing

HET VERHAAL VAN EEN OVERTUIGD DORPSBEWONER

DOOR LUC MEEUWIS – Koudekerk ligt op het koude vlakke land waarover Jacques Brel zo mooi zong. Dat deze kleine gemeente niet in Vlaanderen ligt maar vlakbij Leiden, blijkt wel uit een eenzaam CDA-campagnebord bevestigd aan het hek langs een groot uitgestrekt weiland. In dit kleine plaatsje woont docent middeleeuwse geschiedenis, P. Hoppenbrouwers. Eindeloos ging hij hem op bezoek.

Hoppenbrouwers had me vriendelijk gewaarschuwd. Als ik op het station in Leiden de aansluiting met de bus zou missen dan zou ik een uur moeten wachten. Een uur later dan gepland klepperde ik met de brievenbusklep als vervanger van de defecte deurbel en werd ik ontvangen en vriendelijk naar de keukentafel geleid. Hoppenbrouwers wilde meteen beginnen en had al de nodige voorbereidingen getroffen. De koffie was gezet en een halve meter hoge stapel boeken lag klaar. Pas halverwege het interview werd het mij duidelijk dat het hier om zijn uitgebreide oeuvre ging. Het resultaat van jarenlang hard werken. Dit was mij niet eerder opgevallen omdat ik af en toe werd afgeleid door een mooie, crème-keurige maar verkouden rat die op een tafel achter mij in zijn kooi lag te slapen en ongezonde geluiden maakte: “Mijn kinderen zijn er weg van, ‘s avonds mag ‘ie vrij rond lopen”. Vanuit de open keuken, die zich in een open tussenverdieping bevond, keek ik neer op de woonkamer, waarvan de lange muurzijde bedekt werd met meterslange boekenplanken.

Vijfde keus

Hoppenbrouwers is opgegroeid in het Brabantse grensdorp Zundert. In Breda heeft hij op de middelbare school gezeten en raakte hij nog meer geïnteresseerd in geschiedenis: “Als kind had ik al interesse in geschiedenis en archeologie. Door een inspirerende middelbare-schoolleraar, die gepromoveerd was in de middeleeuwse geschiedenis en mijn oudere zus die sociale wetenschappen studeerde, heb ik gekozen voor geschiedenis.” Na zijn eindexamen op de middelbare school meldde Hoppenbrouwers zich meteen aan bij de Groningse studenten roeivereniging, nog voordat hij zich inschreef aan de universiteit van Groningen voor de studie geschiedenis. “In die tijd waren er zoveel aanmeldin-

gen voor deze studie dat er moest worden geloot om de universiteit waar je mocht beginnen. Voor mij werd het Leiden, mijn vijfde keus! Was ik wél in Groningen ingeloot dan had ik het hele jaar roeiwedstrijden gewonnen, omdat Groningen in 1972 een erg sterk team had. Toen ik in datzelfde jaar in Leiden voor de Leidse roeivereniging Asopos uitkwam, werd onze boot tijdens bijna alle wedstrijden met gemak door mijn voormalige roeigenoten uit Groningen ingehaald. En lol dat ze dan hadden!”

Van kaft tot kaft

Hoppenbrouwers studeerde in zes jaar af, met als hoofdvak middeleeuwse geschiedenis. De studie geschiedenis duurde toen nog vijf jaar. Zelf zegt hij hierover: “Ik vind het wel knap dat studenten in vier jaar veel voor elkaar krijgen. Vroeger omvatte het programma één jaar meer. Gelukkig lopen er nog altijd getalenteerde studenten rond. Toch is de kwantiteit er wel op achteruit gegaan. Het overzichtsboek over de middeleeuwen dat ik vroeger moest kennen bestond bijvoorbeeld uit 585 bladzijden en dat moest je van kaft tot kaft kennen.” Begrijpelijk heeft hij kritiek op het overzichtshandboek dat nu in Amsterdam wordt gebruikt en niet alleen voor het deel over de middeleeuwen: “Er staan gewoon dingen in die pertinent onjuist zijn en de Amerikaanse schrijvers van dit boek besteden naar verhouding teveel aandacht aan typische Amerikaanse preoccupaties zoals de schilderkunst tijdens de renaissance, terwijl heel wezenlijke maatschappelijke of politieke veranderingen in één of twee zinnen worden afgedaan.” Liever zou hij natuurlijk doceren uit zijn vorig jaar uitgegeven overzichtswerk van de middeleeuwen: “*Eeuwen des ondersheids*” Dit mooi geïllustreerde boek heeft hij samen met zijn Leidse collega Wim Blockmans geschreven en is gebaseerd op college-

aantekeningen: “In Leiden gebruikt iedere hoofdrichting eigenlijk een handboek dat door eigen docenten is gemaakt. Hier op de UvA ligt dat moeilijker, omdat men een paar jaar geleden heeft besloten voor de hele propedeuse slechts één overzichtswerk voor te schrijven. Overigens heeft dat alles weer weinig met de kwaliteit van het doceren te maken. Als voorzitter van de opleidingscommissie weet ik dat studenten aan de UvA over het algemeen heel tevreden zijn over de kwaliteit van de colleges, meer dan geschiedenisstudenten in Leiden, zou ik zeggen”.

Plattelandsgeschiedenis

Als het gesprek ten einde loopt, werp ik nog even een blik op de grote stapel boeken die op de keukentafel ligt. Hiertussen vind ik zijn proefschrift over het “*Het Land van Heusden*” in de periode 1360-1515. Het behandelt de geschiedenis van de zestien dorpen rond het Brabantse vestingstadje Heusden. De zoveelste aanwijzing voor Hoppenbrouwers’ affiniteit met het leven buiten de stad. Heel opmerkelijk besluit hij het gesprek met de woorden: “Ik vind de geschiedenis van het platteland interessanter dan het leven in de stad.”

Vervolg van de vorige pagina

Keulen bracht Kleio 's avonds haar grote *Brauhäuser*, waar velen tot de conclusie kwamen dat het daar makkelijk bierdrinken was. De Keulse fluitjes werden frequent geleegd.

De volgende dag, onder aanvoering van de inmiddels gearriveerde dr. Melching, lieten de historici zich per S-Bahn naar Bonn brengen. Het daar gelegen *Haus der Geschichte* bracht op een bijzonder prettige, toegankelijke wijze de recente geschiedenis van Duitsland onder de aandacht. De Nederlandssprekende gids had, na het niveau van de studenten eerst wat laag ingeschat te hebben, een vlot verhaal. De historici konden de licht moraliserende toon in zijn verhaal gelukkig ook eenvoudig neutraliseren.

Eveneens in het *Haus der Geschichte* was de expositie over Nazi-cineaste Leni Riefenstahl. De Faust van de twintigste eeuw – zij verkocht haar ziel aan de duivel in ruil voor, in haar geval, onsterfelijkheid – is nog steeds een bijzonder controversieel figuur. De expositie over

leven en werk van de beroemdste bejaarde ter wereld was dan ook voer voor wekenlange heftige discussies in Duitsland.

De Arische trekken van Riefenstahl vormden het sluitstuk van het verplichte programma. De rest van de vrijdag en de daaropvolgende zaterdag konden de studenten naar eigen inzicht invullen. Velen brachten een bezoek aan de Keulse Dom, beklommen zijn hoge torens en vergaten ook de aan zijn voeten liggende grote Weinachtsmarkt niet. Thüringer worsten, wafels, *Reifeküche* en Glühwein bleken bijzonder populair.

Hoogtepunt

Op de slotzaterdag splitste de groep zich: Linksaf ging het naar het Museum Ludwig, met dr. Melching, rechtsaf leidde dr. Van Rossum geïnteresseerde studenten naar het Römisch-Germanisches Museum te Keulen. De bijzonder prettig vormgegeven expositie in combinatie met de deskundige edoch clandestiene uitleg van gelegenheidsgids Van Rossum maakte het Römisch-Germanisches Mu-

seum een van de hoogtepunten van de reis.

De reis duurde helaas slechts een vier-tal volle dagen, maar wist de reizigers toch bijzonder voldaan, verlicht en vermoeid naar Amsterdam terug te zien gaan. Wellicht dat het al eerder genoemde straffe biertempo daar ook een bijdrage aan had geleverd. En het is dus niet altijd droog geweest.

O u r m a n i n H o n g k o n g

DOOR MELCHIOR BUSSINK - Welkom, beste lezers! Welkom in het land van dansende draken, overvolle metro's, bewierookte tempels en gitzwarte kapsels. De komende vijf maanden zal ik, speciaal voor jullie, verslag uitbrengen van mijn belevenissen vanuit de nimmer slapende metropool Hongkong. De stad die nooit lijkt stil te staan en vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week naar adem hapt.

“Wat doet een gezonde Hollandse jongen toch zo ver van huis?” hoor ik jullie denken. Wel, om deze vraag te beantwoorden moet ik teruggrijpen op een sentimenteel verhaal uit mijn jeugd. Vroeger, toen China nog echt communistisch was en het elk probleem met tanks en tralies wist op te lossen, bracht mijn vader een kort bezoek aan Hongkong. Zoals altijd nam hij een exotisch kadootje voor mijn broer, zus en mij mee. En zoals altijd was dat een T-shirt. Desalniettemin was ik zielsgelukkig met mijn zwarte T-shirt, bedrukt met een misvormde wereldbol waarop met roodblauwe letters geschreven stond: *Hard Rock Café, Kowloon*. Het was dat laatste

woord dat me jarenlang onbewust mate-loos heeft gefascineerd. K.o.w.l.o.o.n. Uit te spreken als *kauw-loen*. Prachtig! Ik kon urenlang gebiologeerd naar mijn shirt staren terwijl ik onbewoonde tropische eilanden voor me zag (waarom er dan überhaupt 'n café gebouwd was deed er voor het gemak even niet toe), waar je net zoveel ranja kon drinken als je wilde tot de zon zichzelf in de oceaan onderdompelde. Geld had je niet nodig, kokosnoten werden overal geaccepteerd. Kowloon, het was mijn eigen paradijs.

Vanaf de dag dat mijn vader me dat shirt gaf heb ik mezelf beloofd ooit een keer ranja te drinken in Kowloon.

En zo kwam het dat ik jaren later, ergens ver achter in mijn klerenkast, een vaal zwart shirt vond dat bedrukt was met de magische blauw-rode letters. Vervolgens deed ik iets wat eigenlijk wettelijk verboden zou moeten worden: ik probeerde mijn *childhood memory* om te zetten in iets concreets. Ik opende de Grote Bosatlas en zocht in het register naar de letter K. En ja hoor, daar stond het, ingeklemd tussen Kowakoeponka en Koynama. Pagina vierendertig, C-B 9.

Kowloon. Niks geen idyllische atol. Een gewone wijk, in een gewone wereldstad. De sentimenten lieten zich echter niet uit het veld slaan en gecombineerd met de nodige dosis studiedrift, reislust en goede verhalen heb ik besloten vijf maanden van mijn studietijd in Hongkong door te brengen.

En zo geschiedde het dat ik op 5 januari 2003 een besneeuwd Nederland achterliet om Amsterdam voor vijf maanden in te ruilen voor het Chinese Hongkong. Een keuze die me tot dusver in geen enkel opzicht heeft teleurgesteld. Deze conclusie trek ik als ik na een drukke dag vanuit mijn kamer op de dertiende verdieping uitkijk op een park vol Tai Chi-ënde bejaarden, terwijl op de achtergrond de smog het felle neonlicht van de nachtelijke markten reflecteert.

Niets dan goeds uit het Oosten.

Bā, Míng Xī

GERBEN SPREEKT!

Waarom heeft het woord cultuur voor veel mensen toch zo'n slechte bijmaak? Komt dat door het stoffige imago dat cultuur wellicht met zich meedraagt? Een imago dat ongetwijfeld is opgedrongen door vervelende geschiedenisleraren, muffige musea en een groeiende interesse in de materiële kant van het leven. Economie boven geschiedenis, geld boven cultuur. Een rangorde die mij tegelijk verbijsterd en doet gruwelen. Gek genoeg kan ook deze banale voorliefde voor geld als een vorm van cultuur worden beschouwd. Westerse cultuur om precies te zijn. Een besmettelijke ziekte zo blijkt, want steeds meer delen van de wereld ruilen hun prachtige, eeuwenoude tradities en gewoontes in voor het stenen oerwoud dat inherent is aan het kapitalisme. Neem bijvoorbeeld de afnemende interesse in culturele vakken op scholen en universiteiten, de vervanging van eeuwenoude gebouwen door parkeerplaatsen en de op televisie veel gestelde vraag: 'Wat is dit schilderij nu eigenlijk waard?'

Steeds vaker erger ik me dood aan de gebrekkige belangstelling voor het verleden. Eergisteren bracht ik een bezoek aan een kerk in Maastricht. Erg bijzonder aan deze kerk waren de aanwezige schatkamers en grafkelders. In de schatkamers bevonden zich een groot aantal prachtig gefabriceerde reliekhouders, die een goed inzicht gaven in de waarde die men hechtte aan heiligen en hun goddelijke krachten. De rijk versierde kerk, met zijn glas-in-lood-ramen, schilderijen en beelden maakte een diepe indruk op me. Dat kon niet gezegd worden van de man die samen met zijn dochtertje ongeïnteresseerd rondliep en commentaar gaf op alles dat ook maar enigszins naar cultuur rook. De graven van de monniken vond hij stoffig en totaal niet boeiend, de reliekhouders konden wat hem betreft meteen bij het vuilnis worden gezet en ondertussen onderwees hij zijn kind dat de graven fundamenten van een oude kerk waren en de versiering typisch protestants. ALS JE HET NIET WEET, TREK DAN JE SCHEUR OOK NIET OPEN!! Triest gevolg van het commentaar van deze culturele nitwit is een kind dat dit alles slikt voor zoete koek.

Ongetwijfeld maak ik me weer druk om niets. Het zal wel een teken van de vooruitgang zijn en ik niets meer dan een zeurende geschiedenisstudent. Oud, stoffig en totaal nutteloos

ARTS, CRAFTS EN POLITIEK

William Morris als Homo Universalis van de Romantiek

DOOR ANNEMARIE LAVÈN – Elke tijd heeft zijn pioniers, mensen die de tijdgeest een nieuwe wending geven. Soms doen zij dat bewust, vaak onbewust, maar altijd zijn ze origineel en altijd hebben ze vele vijanden en vele aanhangers. William Morris was zo'n persoon. Hij was schilder, architect, dichter, schrijver, vertaler, ontwerper, zakenman en politicus, maar vooral was hij een vernieuwer. Hij heeft het Engeland van de tweede helft van de negentiende eeuw geholpen een nieuwe weg in te slaan, op zowel cultureel als politiek gebied.

Net iets voor 1850 besloot een groepje van zeven jonge, talentvolle kunstenaars hun artistieke krachten te bundelen omdat ze door gedreven werden door hun gezamenlijke interesse, misschien wel obsessie, voor de middeleeuwen. Ze noemden zich de Pre-Rafaëlieten en richtten in 1848 de *Pre-Raphaelite Brotherhood* op.

Niemand had het succes van hun schilderijen kunnen voorzien, laat staan hun latere invloed in de kunstwereld. In het begin was de waardering voor hun kunst namelijk ver te zoeken, want zowel critici als publiek maakten hun werken belachelijk. Pas toen ze de kans kregen om te exposeren op belangrijke tentoonstellingen en meteen kopers vonden, verwierven ze faam. Dit succes was mede te danken aan de inzet van de invloedrijke schrijver en kunstcriticus John Ruskin. Door zijn invloed was een levendige belangstelling voor de middeleeuwen en voor middeleeuwse kunst ontstaan, ook bij het grote publiek.

De kunstenaars waren Romantici; hun kleuren waren warm en intens. Ze maakten zich vrij van de door het classicisme opgelegde werkwijze en materiaalkeuzes. Er was ruimte voor een actief individualisme en in plaats van de kille rede van het classicisme stond het gevoel centraal. De beweging bood jeugdig verzet tegen de bestaande sociale én politieke orde, ook al was hun werk artistiek van aard. Ze gingen hun eigen weg, zetten zich af tegen de door de overheid gecontroleerde kunstopleidingen en vulden hun schilderijen met een eigen vorm van symbolisme.

Omstreeks 1855 viel de oorspronkelijke *brotherhood* uit elkaar. De

stroming werd overgenomen door bewonderaars en leerlingen van de kunstenaars. William Morris was één van de leerlingen en was sterk beïnvloed door het werk van de Pre-Rafaëlieten. Hij was echter ontevreden met zijn kunnen als schilder en verlegde al gauw zijn interesse naar een ander terrein: het ontwerpen; van meubels, glas-in-lood en later textiel en behang. Ook kwam in 1858 zijn eerste dichtbundel uit: *The Defence of Guinevere*.

Na zijn huwelijk met Jane Burden, besloot Morris zelf een huis te bouwen en ook zelf alle meubels te vervaardigen. Samen met Phillip Webb ontwierp hij een prachtig landhuis: *The Red House*. (Het ontwerp van het huis had later overigens grote invloed op de architectuur) De meubelstukken werden door Webb ontworpen en door Morris vervaardigd en gedecoreerd. Morris werd zo door zijn eigen werkzaamheden geïnspireerd, dat hij een firma opzette van jonge en enthousiaste kunstenaars. Al vanaf de oprichting van de *Firm* was er een constante productie van glas-in-lood, beschilderde tegels, borduurwerk, metaalwerk en later bedrukt katoen, muurdecoraties en hangtapijten.

De Arts & Crafts Movement

Het was tegen deze achtergrond dat de Arts & Crafts Movement ontstond. De beweging was een reactie op de invloed van de industrialisatie op de kunst. Het praktisch nut van de industrie werd namelijk geprojecteerd op de kunst, wat tot gevolg had dat originaliteit en vakmanschap op de tweede plaats kwamen te staan.

Lees verder op de volgende pagina

Vervolg van de vorige pagina

De Engelse regering stimuleerde dit door van kunstschoolen fabrieken te maken voor de massaproductie van kunstobjecten. Vooral design was hier geschikt voor want met name meubels werden machinaal gemaakt. Het was vooral de industrie waar Engeland zijn prestige aan ontleende. Geïndustrialiseerde kunst werd nu een belangrijk exportproduct.

De Arts & Crafts Movement was een reactie tegen de nieuwe tradities die praktisch nut voorop stelde. De aloude kunstambachten die in de verdrukking waren geraakt door de komst van de mechanisering en massaproductie kwamen weer centraal te staan. Het gedachtegoed en het initiatief van met name William Morris was de impuls voor het ontstaan van de Arts & Crafts Movement, een beweging die tot diep in het vasteland doordrong.

Politieke carrière

Naast zijn werk als ontwerper en kunstenaar ging William Morris zich steeds meer toeleggen op het schrijven van gedichten en essays. In het midden van de jaren zeventig had hij een respectabele literaire carrière opgebouwd. Zijn werken werden naar mate zijn leeftijd

vorderde echter steeds meer politiek getint. William Morris kwam in aanraking met de geschriften van Marx en Engels toen deze in Engeland hun toevlucht zochten en raakte hierdoor geïnspireerd.

Tamelijk abrupt zette Morris zijn socialistische denkbeelden om naar actieve politieke bemoeienis. In 1883 werd hij lid van de *Social Democratic Federation*. Al snel ontstond een splitsing binnen de partij en Morris werd, overigens ongewild, verkozen tot leider van de afsplitsing: de *Socialistic League*. Door interne problemen bleef de partij versnipperd. Ondanks dat bleef Morris zich inzetten voor het lot van de arbeiders en publiceerde in deze periode veel politieke werken. Hij verwachtte dat de sociale revolutie elk moment kon uitbreken, en tot zijn dood bleef hij daarin geloven.

De enige revolutie die er echter is geweest, heeft William Morris zelf ontketend: de revolutie in de wereld van het design. In 1896 stierf hij en liet Engeland een grote erfenis na. Een eminente dokter stelde als diagnose naar aanleiding van zijn dood: 'I consider the case is this: the disease is simply being William Morris, and having done more work than ten men.'

KLEIO-FILMAGENDA FEBRUARI

05-02-2003: 'Una Giornata Particolare' (Italië, Canada, 1977) Regie: Ettore Scola.

12-02-2003: '8 Femmes' (Frankrijk, 2002) Regie: François Ozon.

19-02-2003: 'L'éternité et un jour ('Mia eoniotita kemia mera') (Griekenland, Frankrijk, Italië, 1998) Regie: Theo Angelopoulos.

26-02-2003: 'Chinatown' (VS, 1974) Regie: Roman Polanski.

Alle filmavonden zullen ook dit semester om 18:30 uur in zaal 508 van het P.C. Hoofthuis zijn. De entree bedraagt 1 Euro.
Komt allen!!

Groeten van de filmcommissie,

Jochem A. Salemink
Tuur Verdonck
Klaas Westra

Colofon

EINDELOOS is een onafhankelijke periodiek van voor de studierichting Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en is gelieerd aan de studievereniging Kleio. **EINDELOOS** verschijnt eens per twee weken en is beschikbaar voor alle geschiedenisstudenten en –docenten.

Hoofdredactie

Errik Buursink

Eindredactie

Errik Buursink

Ivo Klamer

Edward Liddiard

Vormgeving

Errik Buursink

Rachel Jobels

Redactie

Annemarie Bos

Madelon Burgerhout

Rachel Jobels

Ivo Klamer

Edward Liddiard

Luc Meeuwis

Gerben Segboer

Emil Tuytel

Leontien Watzema

Maria Willemse

Medewerkers

Annemarie Lavèn

Doutsje Lettinga

Tuur Verdonck

Drukkerij

Universiteit van Amsterdam

Iedereen kan schrijven voor **EINDELOOS**. De redactie zoekt artikelen op het gebied van geschiedenis, de actualiteit, politiek, cultuur en onze opleiding, faculteit en universiteit. Ook opinie-stukken, goede columns en reacties op artikelen zijn welkom.

Adres: Spuistraat 134, kamer 557,
1012 VB Amsterdam

E-mailen kan ook:
eindeloos_uva@hotmail.com